

Eesti eesnimede ajaloost

Annika Hussar

Tartus 30.1.2014

läänekristliku kultuuri mõjul, eesti nimevaras saksa kristliku kultuuri mõjutused

- esimesi andmeid 13. sajandist – Henriku Liivimaa kroonikas
- 14. sajandist linnakodanike nimesid
- vakuraamatutes isikunimesid

üksainus nimi – *Lembito, Wottele*

- lihttüvest – *Meme*
- tuletusliitega tüvest –
Hymmot = **himotu* 'ihaldatu',
Toyuotu = **tõivotu* 'soovitu'
- liittüvest – *Meleualdo* = **meel* + **vald*

Liitnimedes kindlad korduvad sõnaosad,
nt **meel*, **lemb*, **vald*

tähendussisult

- muinasusundiga seotud mõisteid (*hing, hiis*)
- mõtte- ja tundeelu (*au, kallis, vägi*)
- loodust (*aas, tõug*); sh palju linnu- ja loomanimetusi (*harak[as], sirk, kahr ~ karu, susi*)

14. sajandi ürikutes ka mitmeosalised nimed,
sageli kristliku ja muistse eesti nime paar

Mattias Ylmewalde, Merten Meme[n]

leidub ka paare isanimega

Andres Kulnopoick, Mattis Melkenpoick
*-poick < *poeg*

Anneli, Maali, Katrin, Pille, Margit
Elisabeth, Marie, Anna, Katrin, Johanna
Kadri, Triin, Liis, Piret, Salme
Laura, Terje, Sandra, Karmen, Eliise
Leida, Annabel, Helju, Laine, Õie
Matilda, Sirje, Mare, Ene, Reet

Eesti nimed

- 1) muistsed, paganusaegsed nimed
- 2) kiriklikku päritolu vanad laennimed, mis muganesid eesti keelde
- 3) laenud teistest keeltest – võõrkeelsed nimed
- 4) eesti keele baasil loodud tehisnimed

- 1) muistsed – Lembit, Toivo, Ülo, Manivald, Kaupo
- 2) vanad laennimed – Tõnis, Jaan, Juhan, Hannes, Kadri, Kai, Triinu, Reet
- 3) võõrkeelsed nimed – Heinrich, Eduard, Harri, Sven, Imre, Elisabeth, Adele, Rosalie, Emma, Kätlin
- 4) tehisnimed – Kaljo, Vello, Arvo, Endel, Õie, Laine, Luule, Vaike, Virve

muistsed, paganusaegsed nimed

(13. saj) – 16. sajand

vanad laennimed

ülekaalu 16. saj – 19. sajandi lõpp

võõrkeelsed nimed

ülekaalu 19. sajandi lõpukümneanditel

Eesti	Alamsaksa	Ülemsaksa
Andres	Andres	Andreas
Hindrek, Indrek	Hinrik	Heinrich
Jaak	Jak, Jaaks, Jakk(e)	Jacob
Jaan	Jahn, Jaan, Jann	Johann, Joann
Peeter	Peter	Peter
Liisi, Liisa	Lise, Liiske	Elisabeth, Elise
Mari	Mari, Mariken	Marie
Reet	Greet, Greetken	Grethe, Margaretha
Tiina	Stina, Stine, Stiinken	Christine
Triin, Triinu	Triin, Trine	Katharien

Võnnus 18. sajandil 24 000 last

122 mehenime ja 94 naisenime

Ingel

Tani, Hipp

Käärt, Koort, Käsper, Laas

Mikel, Päärn, Andri, Andre, Ander, Jass,
Juss, Käsper, Laas, Laur, Laurits, Nigul, Pent,
Pert, Pärt, Pärtel, Ristjan

19. saj keskpaigast

*Marie, Maria pro Mari, Johannes pro Jaan,
Juhan*

*Emilie, Pauline, Rosalie, Alide; Eduard,
Voldemar, Oskar, Rudolf*

Kose

Mehenimed

1850

1. Hans
2. Jaan
3. Jüri
4. Juhan
5. Hinrik
6. Tõnu
7. Mart
8. Kaarel
9. Mihkel
10. Aadu, Jaak,
Jakob, Kustav,
Peeter, Toomas

Aleksander/Alexander

1900

- Johannes
- August
- Eduard
- Kustav
- Hans
- Heinrich
- Jaan
- Anton
- Rudolf

Naisenimed

1850

- Ann
- Mari
- Leenu
- Mai
- Liisu
- Madle
- Anu
- Kai
- Krõõt
- Leena, Miina

1900

- Marie/Maria
- Annette
- Elvine
- Hilda
- Alide
- Helene
- Johanna
- Pauline
- Vilhelmine
- Leena,
Maali

Alus eesnimekasutuse iseloomulikele joontele:

- nimede vaba, piiranguteta kasutus
- avatus
- aktiivne laenamine teistelt rahvastelt
- nimede suur arv

“Kuidas meil, iseäranis maal, eesnimesid moonutatakse ja milliste võimatute kombinatsioonidega esinetakse lastele eesnimede andmise juures, ilma et selle juures ka mõeldakse, kas täiskasvades ja hariduse saades lapsed tihkavad oma eesnime kõvasti välja öelda ehk paberil kirjutatuna näha, näitavad kujukalt järgmised eesnimed, mis maal ümberrännates üleskirjutatud:

Agreta Marie, Lehte Reweline, Aina Gelanda, Belanje Margarete, Milderine Wilhelmine, Hermanda Melanda, Aurelie Ernestioosa, Elliada, Aide Martsede, Peebi, Edisso Dagmar, Awita Aurelie, Walmisa, Erna Adelette, Weleida, Millidrisse Madlie, Melania Ilmerisse, Wiktora Thalia, Fernandras Helga, Aino Ruprosine, Wiobaane, Herta Heleta, Milda Mehwalde, Heina Melitta, Austraaalia Hirlanda, Aralda Irja, Karmiila Adelheid, Margentoliwie jne. Järgmised eesnimed on poisslastele antud: Huuberg Harald Jaak, Haller Karoolus Lande, Wuda Jalmar, Liander Halson Heldur, Wellington Maniwalde Heldur, Rahu Aler Tõnu Edward, Guido Waldeko Eldorf, Rawul Jaan. Wõiks veel lõpmata sarnaseid eesnimesid tuua, kuid – ehk aitab...”

1880. aastatest alates uued nimed:

1) *Aare, Kalju, Eha, Õie*

2) *Lembit, Ülo, Ilo; Meeli*

3) *Toivo, Väino; Aino, Helmi*

Kalju, Endel, Ilmar, Lembit, Aare

Luule, Vaike, Helju, Hilja, Sirje

Käbi, Laine, Suvi, Hele, Helin, **Roosi**, Helmi,
Säde, Hiie, Hõbe, **liris**, **Iris**, Ingel, Jasmin,
Jasmiin, Tuule, Kirsi, Kirsika, Lagle, Leelo,
Linda, Lill, Lilli, Lumi, Pärl, Maimu, Mirt,
Murel, Pihla, Piibe, Päike, Pärle, Pärl, Pääsu,
Salme, Sine, Sirel, Sireli, Sireli, Sume, Sära,
Tähe, Tähte, Õnne, Virve, **Tuuli**

Laennimed 20. sajandil:

- 1) 1940.–50. aastad
- 2) 1980. aastad

1940. aastatel

*Rein, Jüri, Ants, Jaan, Jaak, Tõnu, Peeter
Tiiu, Maie, Malle, Mare, Anne*

1980. aastatel

*Kristjan, Margus, Indrek, Tanel, Lauri, Priit
Kadri, Triin, Liis, Piret*

1960. aastatel uued laenud

rootslastelt *Sven; Annika, Birgit, Brita, Ingrid, Karin*

sakslastelt *Katrin*

lätlastelt *Aivar*

ungarlastelt *Marika, Ilona, Margit*

Marko, Oliver, Janek, Marek

Helen, Kristel, Laura, Monika

*Kaili / Kaile/ Kaila, Kairi / Kaire / Kairit /
Kaira*

Aili / Aile / Aila, Airi / Aire / Aira

Maire / Mairi / Mairit

*Aide / Aidi, Aiga / Aige / Aigi / Aiki / Aike,
Aive / Aivi*

*Marika, Monika, Erika, Annika, Jaanika,
Angelika >*

*Ailika, Eelika, Elvika, Heinika, Ingrika, Kairika,
Andrika, Kadrika, Kerlika, Nellika, Roosika,
Sirlika*

Anneli, Maili >

*Agneli, Anuli, Elili, Esterli, Jaanali, Janeli,
Kadili, Neleli, Pilleli, Sirjeli, Ülleli*

*Marko > Arko, Erko, Jarko, Merko, Mirko,
Serko, Tarko, Terko, Verko, Virko*

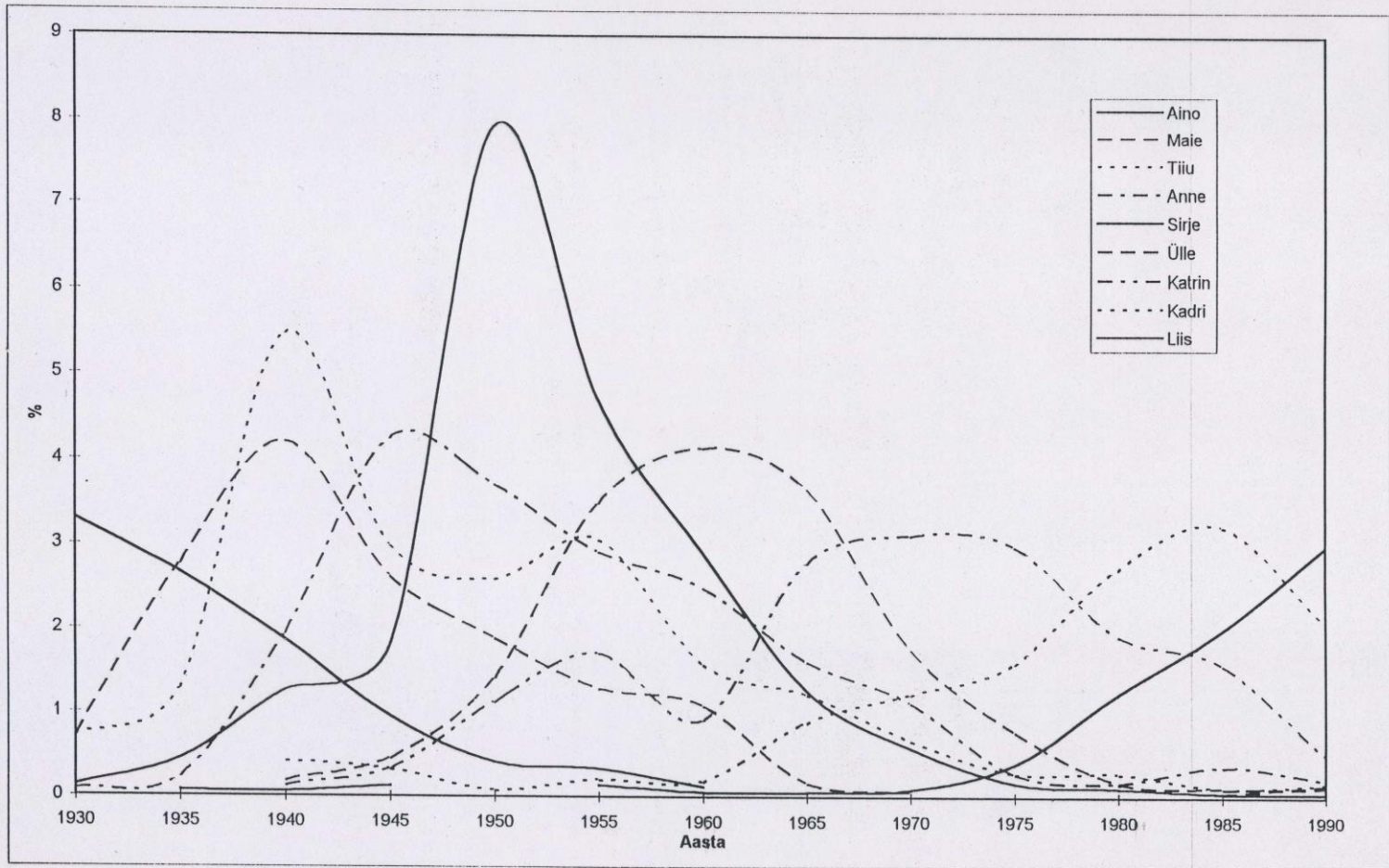
*Sirje, Marje, Marju > Irja, Marja, Merja, Merje,
Mirja, Mirje, Pirjo, Terje; Hirje, Kerje, Pirje,
Pärja, Sirja, Terja, Tirje, Varje, Virje*

Eri nimede rohkus tähendab ühtlasi ka, et järjest on vähenenud kõige populaarsemate nimede osa nimepanekul.

Ka kõige populaarsemate nimede osakaal on praegu u 2%, seda poistel u 2,5%, tüdrukutel alla 2%.

20. sajandi lõpuks on kõik need protsessid kaasa toonud kasutatavate eesnimedede suure hulga:
naisenimesid on kasutusel u 14 000,
mehenimesid ligi 12 000.

Poiste nimed

konservatiivsemad,
traditsioonilisemad

tippnimi u 2,5%

vähem nimesid

Tüdrukute nimed

rohkem eksperimente,
varem uuendused näha

tippnimi u 1,5%

rohkem nimesid

Anna-Liisa
Anna-Maria
Anne-Ly
Mari-Liis
Pille-Riin

Natalja, Julia, Marina, Varvara, Kristina
Polina, Arina, Tatjana, Anastassia, Darja
Valentina, Vassilissa, Galina, Zinaida, Raissa

2013: Polina, Arina, Tatjana, Anastassia, Darja
1980: Natalja, Julia, Marina, Varvara, Kristina
1940: Valentina, Vassilissa, Galina, Zinaida,
Raissa

